

Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2026

Kunnanhallitus 07.09.2026 § 111
60/02.05.01.01/2026

Valmistelija

Kunnanjohtaja Harri Korhonen 044 493 8304

Peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n mukaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Toimenpiteet aikatauluineen ja euromääräisine vaikutuksineen on esitettävä hakemuksessa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiseksi ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos esitettyjä toimenpiteitä tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu. Mainitun lainkohdan perusteella ministeriö asettaa valtionosuuden korotuksen käytölle seuraavat ehdot hyväksytyn talouden tasapainotussuunnitelman lisäksi:

1. Korotus ei saakunnan omassa päätäntävallassa olevien menojen lisäystä. Tämä koskee sekä käyttötalousetta investointimenoja. Korotus on tarkoitettu tukemaan kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, joihin kunnan on syytä varautua avustuksesta riippumatta.
2. Korotus on tarkoitettu tapauksiin jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen takia. Tällaisia tarpeita ovat muun muassa varautuminen lainanhoitokustannuksiin, alijäämien kattamiseen ja tiedossa oleviin tuloperusteiden jo tapahtuneisiin muutoksiin.
3. Kunta toteuttaa kuntalain mukaisen arviointiryhmän ehdotuksen mukaiset toimenpiteet palveluiden edellytyksen turvaamiseksi. Edellä mainittu ehto koskee niitä kuntia, joihin on asetettu mainitun lain 118 §:n mukainen arviointiryhmä.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen on käytettävissä enintään 10 000 000 euroa.

Hakemukset tulee toimittaa **29.9.2026 klo 16.15 mennessä**

Talouden tasapainottamisohjelma on hyväksytty Kaavin valtuustossa 16.9.2024 § 41.

Kaavin kunnan henkilöstön määrä vuonna 2023 oli 67 ja talousarviovuonna 2026 henkilöstön määrä on 54. Joten vuosien 2023 – 2026 aikana henkilöstön määrä on vähentynyt lähes 20 %. Yhtenä talouden tasapainottamiskeinona on ollut alkuvuodesta 2026 koko henkilöstön lomauttaminen kahden viikon ajaksi.

Talouden tasapainottamiseksi Kaavin kunta on tehnyt merkittäviä päätöksiä myös omaisuuden myynnistä. Vuosien 2024 ja 2025 aikana Kaavin kunta on myynyt metsämaa-alueita sekä muita vajaakäytöllä olevia kohteita kuten ns. Veteraanimajan. Jäljelle jääneestä metsäomaisuudesta on vuosien varrella jouduttu ottamaan ylisuuria tuottoja yli kestävän tason. Kaavin kunta on talouden tasapainottamiseksi päättänyt myydä suoran omistuksensa Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:stä. Osakekauppa toteutui keväällä 2026.

Merkittävällä talouden tasapainottamisella, kuten omaisuuden myynnillä, on saatu aikaan talouden tasapainoa, mutta se ei poista varsinaista ongelmaa valtionosuus kokonaisuudessa. Valtionosuus vääristymä on alkanut hyvinvointialue uudistuksen yhteydessä vuodesta 2023 lukien. Merkillä pantavaa on erityisesti Kaavin kunnan valtionosuus vuonna 2025. Työllisyyden hoito ja kustannukset siirtyivät kuntien vastuulle 1.1.2025 lukien, mutta Kaavin kunnan valtionosuuden negatiivisuus kasvoi merkittävästi edellisestä vuodesta.

Valtiovarainministeriön päätöksen mukaan **Kaavin kunnan peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2026 on negatiivinen - 84 660 €**. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä että Kaavin kunta maksaa siitä että Kaavin kunta tuottaa kuntalaisille lain säättämiä peruspalveluja.

Kaavin kunnan valtionosuuden kehitys ilman kotikuntakorvauksia:

TP 2022	n. 12,5 milj. €
TP 2023	+ 275 000 € (sis. harkinnanvarainen 220 000 €)
TP 2024	- 285 000 € (sis. harkinnanvarainen 250 000 €)
TP 2025	- 397 000 € (sis. harkinnanvarainen 78 000 €)
TA 2026	- 85 000 €

Valtionosuuksia vuonna 2026 (tiedot koottu alue- ja kuntaministerin maakuntakierroksen yhteydessä marraskuussa 2025):

- Manner-Suomessa keskimäärin 751 € / asukas
- Pohjois-Savossa keskimäärin 593 € / asukas
- korkein valtionosuus Pohjois-Savossa on 1 629 € / asukas
- pienin valtionosuus Pohjois-Savossa on – 49 € / asukas (Kaavi)

Valtionosuuksia vuodelle 2027 (Kuntaliiton 11.8.2026 julkaisema ennakkollinen valtionosuuslaskelma):

- Kaavin kunnan peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta – 449 € / asukas
- Kaavin kunnan valtionosuus - 55 € / asukas
- Manner-Suomen korkein valtionosuus 2 617 € / asukas (Utsjoki)
- Manner-Suomen pienin valtionosuus -551 € / asukas (Eurajoki)
- Manner-Suomen keskimääräinen valtionosuus on 755 € / asukas

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus valtuuttaa kunnanjohtaja Harri Korhosen hakemaan harkinnanvaraista valtionosuutta 85 000 € yllä selostusosassa olevalla perusteella.

Päätös

Päätösehdotuksen mukaan.

